

שיחה עם

שליושה בניינים

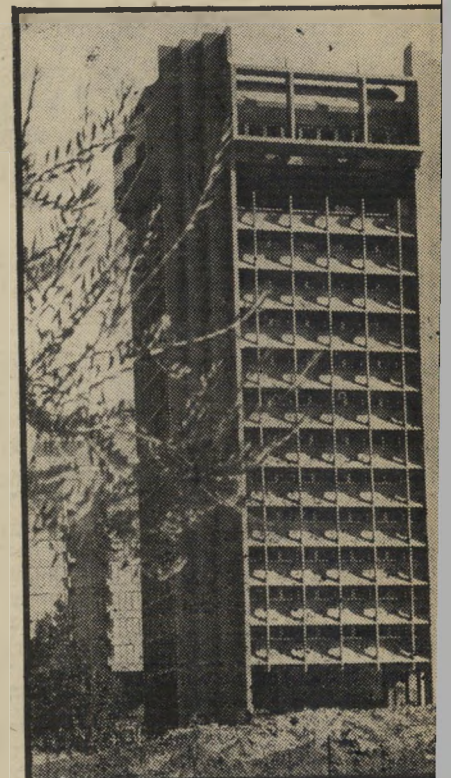


אדריכל אודוביץ

מיכתב זה הוא תשובה לסימפוזיון שערכה הדה בושש לשלושה אדריכלים: רם כרמי, אלדר שרון וסעדיה מנדל.

"שני כוחות גדולים מאפיינים את זמננו. האחד פועל למיכון האדם; והשני — להאששת המכונה. טופס של שני הכוחות הוא להצטלב — והאדמכונה ישווה למכונה אדם. בנקודה זו — כלום יתן אלוהים לאדמכונה נשמה? ריצ'רד ר' לנדרס. אין לנו מנוס מפי יצירתן של כתבות למיניהן, ובכל אשר נפנה נשמע את קולן או את שופרן, ובייחוד לאחרונה, כשהארכיטקטורה הפכה לעניין שבאופנה (כמעט כמו האקולוגיה).

ומאחר והארכיטקטים עצמם רדופים הרגשתי-כישלון חריפה, ומחפשים את ה"אשמים" בעמיתיהם או במוסדות הציבוריים והממשלתיים הממונים על בנייה ותיכנון — החלטנו לשגר את כתבתנו המיוחדת לענייני המוזות (אשר למרות שאין לה דיעה מקצועית, הרי שיש לה דיעה קיצונית) לשאול לדעתם של שלושה בניינים



בית ישראל-אמריקה (שרון) יהלום על הגג

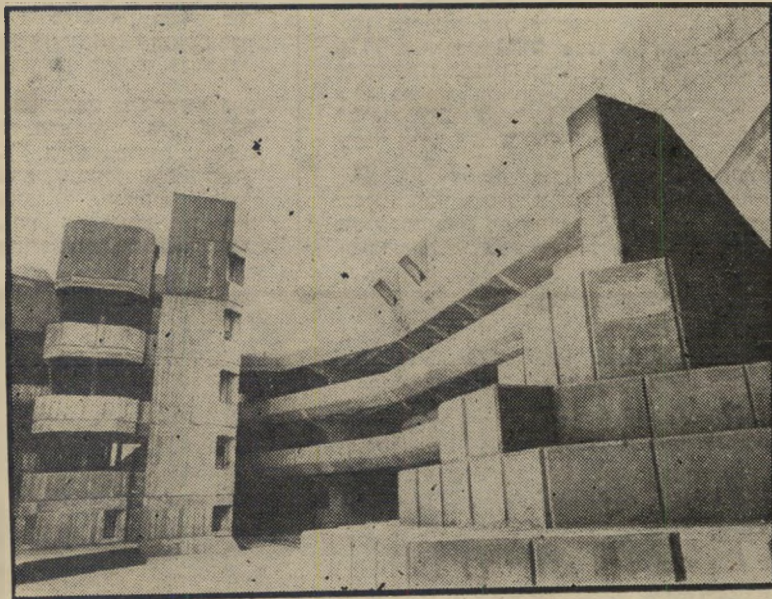
צעירים, שנבנו לאחרונה, ומפארים את נוף ארצנו בנוכחותם הקולנית: ב"ס עמל במעוז-איבי, בית אמריקה-ישראל בת"א, ובניין הספריה באוניברסיטת הנגב בבארי שבצ.

גילינו שהנושא הוא בנפשם ותחושת ה"כישלון" משותפת לשלושת המיבנים, שר איתם שוחחנו ארוכות, אם כי נקודת המוצא והשקפת-העולם של כל אחד מהם שונה, ומכאן המסקנות השונות. השפה שבה הם מדברים היא שפה טיפוסית של בניינים — שפת החומר ביד היוצר.



ב י"ם "עמל" לא היה מוכן לענות ישירות על שאלת הפתיחה הפרובוקטיבית שלנו — על מה התמודדה הארכיטקטורה הישראלית בתיכנון. הוא מבכר פשוט להפנות אותנו למקורות. לשאלת היסוד על כפיית התיכנון לחומר נענינו בגיגום רב-מילים כגון: "אור, אקלים, אדמה" וכן על תפקידיה של החברה להשקיע (מיליונים?) במיבנה שהיא בונה, שלא כשיטת ארצישראל היפה.

לשאלתנו לגבי השימוש בטכנולוגיה בת זמננו נאנח המיבנה עמוקות וענה, כי אכן שמע שמעונו שישנה התפתחות בשטח, אולם לצערנו הוא לא זכה בתענוג המרגש



בית-ספר "עמל" (רם כרמי) אור ? אקלים ? אדמה ?

של ארכיטקטורה בכלל. אנחנו רק העתקנו את השגיאות מאחרים... בגאווה רבה הוא מצביע על כך, שבי-אטמוספירה של שיכונים ותפיסת-עולם תועלתנית ומוטעית — הנה הוא ניצב בכל הדר אמריקאיתו: עמודים דקורטיביים להצללה על מיוג-האוויר, ציפוי פורצלן על כל ארבעת חזיתותיו, ויהלום המהרגיז על גג הבניין, מתוכו ניתן להשקיף על האטמוספירה של השיכונים.

לדעתו הוא משמש דוגמא חיה כיצד ניתן לכפות אורח-חיים שונה על בני-אדם. למרות שגאוני הארכיטקטורה של המאה ה-20 בנו באופן יחסי מעט מאד — והוא רק דוגמא אחת מתוך מיפעל-חיים עצום ורב של יוצרו — הרי שהוא למעשה ה"תשובה" האמיתית לכיעורה של הארץ, ה"נהפכת" בהדרגה ובמהירות לשיכון אחד גדול. ומי שלא מאמין הרי הוא מוזמן (במוזמן!) לבקר במיסעדת-הנג המפוארת שלו ולהשקיף סביבו.



א ולם — מאחר וההאמנות אינה סובלת בלתי-אנכרוניזם" יש להניח, שגם ה"ארכיטקטורה לא תסבול אנכרוניזם — ולכן



הספריה באוניברסיטת באר-שבע (נדרר) שיטות עונשין ביוון הקדומה

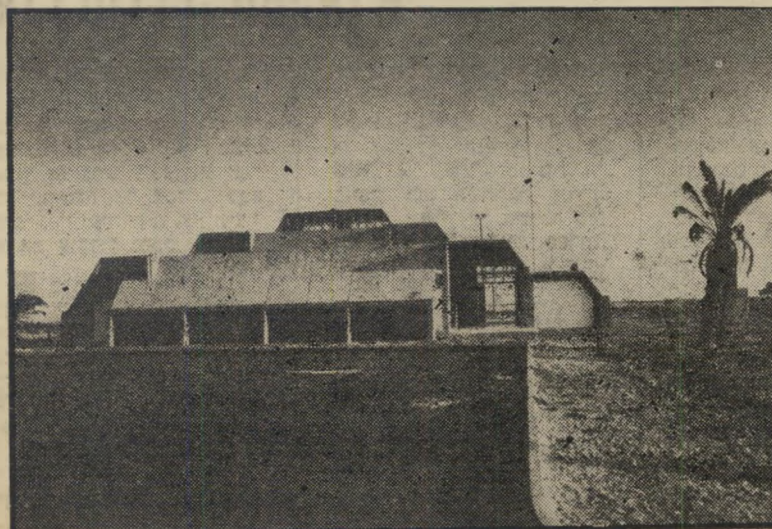
הזה. לדעתו — ייתכן ופני התיכנון היו שונים לחלוטין, לו השתמשו בטכניקות חדשות, ולדוגמה — כיצד נראים פני המור סיקה כיום עם כל המצאות הכלים החדשים לעזמת המוסיקה הנשמעת בסדרות המיינויים הרגילות.

אולם — ולאחר הכל — מצייני הבניין בסיפוק וגאווה, שאין הוא מיבנה המהווה חלק מקומפלקס רחב יותר (כמו רחוב, למשל) אלא הוא מיבנה העומד בפני עצמו, המתוכנן לבדידות וזהרת ולא כחלק אורגני מהמירקם העירוני, — אבל המאחד ומייצג מיספר לא מבוטל של סגנונות בניינים זמננו (עד 1970 ועד בכלל) וניכר בו שלא נבנה על-ידי "אנשים פרימיטיביים" כמו אלה שבנו את בריכות שלמה והחאן בעכו. עד כאן דברי בית-ספר עמל.



ב ין השקפת עולמו של עמל לזאת של בניין הספריה בבאר-שבע עומד בתווך בית אמריקה-ישראל. הוא מדבר במתינות רבה יותר, ונוטה לדון בפרטים.

בנושאלנטיות טיפוסית הוא מודה, ש"אין כאן כישלון פרטי, אלא כישלונות



"מיבנה רכישימושי במושב שדות" (גודוביץ) • הטכנולוגיה אינו בלם